

2024-05-22

Utbildningsdepartementet
dnr. U2024/00226

Yttrande över betänkandet Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen (SOU 2024:9)

Fremia tackar för möjligheten att lämna synpunkter på betänkandet från Utredningen om samordnat arbete för fler platser för verksamhetsförlagd utbildning i sjuksköterskeutbildningen (SOU 2024:9).

Fremia är en arbetsgivarorganisation som företräder 5300 medlemsorganisationer, som gemensamt har cirka 150 000 anställda. Medlemmarna är i huvudsak organisationer inom idéburen välfärd, civilsamhället, samt kooperativa och värderingsstyrda företag. För våra idéburna och kooperativa medlemmar i vård och omsorg är den verksamhetsförlagda utbildningen i sjuksköterskeprogrammen en angelägen fråga.

Fremia lämnar nedan synpunkter på de förslag i betänkandet som vi bedömer berör våra medlemmar.

Sammanfattning

Fremia tillstyrker förslaget till ett nationellt VULF-avtal. Vi delar utredningens bedömning att avtal är en bättre väg för samverkan med fristående vård- och omsorgsgivare än en lagstadgad skyldighet.

Vår bild är att idéburna, kooperativa och andra fristående aktörer i vård och omsorg vill bidra till vårdens och omsorgens kompetensförsörjning genom att tillhandahålla verksamhetsförlagd utbildning. Men vi vill inskräpa vikten av att ta hänsyn till mindre, fristående vård- och omsorgsgivares särskilda förutsättningar. De behöver kunna ta del av service från regionernas stödstrukturer för att det i praktiken ska fungera. En avgörande förutsättning för att en mindre idéburen eller kooperativ vård- och omsorgsgivare ska kunna medverka i verksamhetsförlagd utbildning är full kostnadstäckning.

6. En reform för hållbar klinisk utbildning genom god samverkan

6.1 Ett avtal för vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning bör ingås

Utredningen föreslår att staten bör ingå ett nationellt avtal för vårdvetenskaplig utbildning, lärande och (VULF) för sjuksköterskeutbildningen. Det nationella avtalet bör sedan kompletteras med regionala avtal.

Fremia tillstyrker förslaget om ett nationellt VULF-avtal. Vi delar utredningens slutsats att en lagstadgad skyldighet att ingå avtal inte är önskvärd och att en avtalsmodell är den bästa lösningen. Vi ser positivt på harmoniserade regler och delar utredningens slutsats att statlig finansiering behöver tillskjutas för att avhjälpa hinder.

Utredningen föreslår vidare att regeringen bör utse en förhandlingsperson med uppdrag att i dialog med SKR och Vårdföretagarna utarbeta ett avtalsförslag. Vi ser positivt på utredningens ansats om att ett avtalsförslag bör tas fram i dialog med, inte bara SKR, utan också företrädare för fristående aktörer i vården och omsorgen. Vi ser en rimlighet i att utredningen ser en roll för Vårdföretagarna som största part för privata vård- och omsorgsaktörer i avtalsprocessen. Vi vill dock betona att Vårdföretagarna inte representerar hela branschen. Vi i Fremia företräder idéburna och kooperativa arbetsgivare/verksamheter i vården och omsorgen. Därutöver finns det även andra bransch- och arbetsgivarorganisationer för fristående, offentligfinansierade vård- och omsorgsgivare.

När det gäller det centrala VULF-avtalets innehåll vill vi inskräpa vikten av att förutsättningarna blir fungerande för fristående vård- och omsorgsgivare. Vi har större medlemmar med egen kapacitet att bära både forskning och utbildning. Men de flesta idéburna och kooperativa organisationer i vård och omsorg är små. Vi instämmer därför i utredningens bild att regionernas stödstrukturer behöver finnas till hands även för kommunerna och fristående vård- och omsorgsgivare, t ex i form av service till handledare.

7. Ett nationellt it-stöd

7.1 Ett nationellt it-stöd för verksamhetsförlagd utbildning bör utvecklas

Utredningen föreslår att regeringen bör ge Universitets- och högskolerådet i uppdrag att utveckla ett nationellt it-stöd för planering och samordning för verksamhetsförlagd utbildning.

Fremia har inga invändningar mot förslaget. Vi bedömer att ett välfungerande it-stöd kan bidra till en bättre överblick över såväl behov som tillgång till platser för verksamhetsförlagd utbildning.

9. Privata vårdgivares medverkan i verksamhetsförlagd utbildning

Utredningen föreslår att regeringen bör ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att ge stöd åt regioner och kommuner, i form av statistik och goda avtalsmodeller för att främja privata vårdgivares möjlighet att tillhandahålla platser för verksamhetsförlagd utbildning. Utredningen gör vidare bedömningen att en skyldighet för privata vårdgivare att medverka i utbildning inte bör regleras i lag.

Fremia instämmer i utredningens bedömning och förslag. Vår bild är att idéburna, kooperativa och andra fristående aktörer i vård och omsorg vill bidra till vårdens och omsorgens kompetensförsörjning genom att tillhandahålla verksamhetsförlagd utbildning. Men det gäller att hitta goda avtalsformer för det, som tar hänsyn till de mindre fristående vård- och omsorgsgivarnas särskilda förutsättningar.

Vi tror också att det finns utrymme för nytänkande för att mindre vård- och omsorgsgivare ska kunna medverka i den verksamhetsförlagda utbildningen i större utsträckning. Exempelvis genom samverkan mellan en region- eller kommunalt driven verksamhet och en mindre fristående vård- och omsorgsgivare som gemensamt kan tillhandahålla utbildningsplatser.

Utredningen skriver (s 328) att "vad gäller ersättning vill utredningen betona att deltagande i verksamhetsförlagd utbildning inte kan bygga på full kostnadstäckning för vårdgivare oavsett om den drivs i offentlig eller privat regi." Fremias uppfattning är att utbildningsuppdraget måste tas på samma allvar som vårduppdraget och finansieras fullt ut. I regionerna kan tjänstepersoner i förvaltningar och verksamheter ibland lite slarvigt hänvisa till "gungor och karusellen", för att parafasera Karl Gerhard, d v s att man "tjänar in på gungorna vad man förlorat på karusellen". Hos en mindre idéburen eller kooperativ vård- och omsorgsgivare finns inte sådana möjligheter. De behöver full kostnadstäckning för utbildningsuppdraget.

I avsnitt 9.10 lyfter utredningen privata vårdgivares erfarenheter av medverkan i utbildning i egenskap av utförare. Fremia delar i stort den bild som ges. Det finns även hos våra medlemmar en vilja att delta i utbildning. Men det finns hinder som behöver rivas, i synnerhet för mindre fristående vård- och omsorgsgivare. Vikten av nära dialog och långsiktiga förutsättningar kan inte nog betonas.

Vi vill avslutningsvis än en gång tacka för möjligheten att lämna synpunkter och hoppas att våra synpunkter beaktas i den fortsatta beredningsprocessen.

Med vänlig hälsning

Karin Liljeblad
Senior branschexpert
Fremia

Kontakt:

karin.liljeblad@fremia.se